

სისტემური (ერთდროულად მოქმედი) რისკების თანამედროვე გაგებისთვის

ეთერ მამაცაშვილი- დოქტორანტი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
Eter Mamatsashvili– Doctoral student,
Georgian Technical University

რეზიუმე: რისკები სამომავლო ეკონომიკური საქმიანობის შედეგების განუსაზღვრელობასთან არიან დაკავშირებული, რომლებზეც შეიძლება განსხვავებულმა სხვადასხვა გარემოებებმა მოახდინონ ზემოქმედება, დაწყებული სტიქიური უბედურებებიდან და საპროცენტო განაკვეთებზე, სავალუტო კურსებზე, აქტივების საბაზრო ღირებულებაზე ზემოქმედი სხვადასხვა საგარეო ეკონომიკური ზემოქმედების სხვა ფორს-მაჟორული გარემოებებიდან და დამთავრებული შიდა გარემოებით, როგორცაა ორგანიზაციის მენეჯმენტისა და პერსონალის არაკეთილსინდისიერება ან შეცდომიანი ქნედებები, ინფორმაციული და ტექნოლოგიური სისტემების გაუმართაობა და ა.შ.

კლასიკურ თეორიაში (ჯ.მილი, ნ.უ.სენიორი) რისკს მხოლოდ დანაკარგების მათემატიკურ მოლოდინთან აიგივებდნენ, რომლებიც შეიძლება დაგვემილი ქმედების რეალიზაციის შედეგად განხორციელებულიყო. ანუ რისკი არის გარკვეულად ზიანი, რომელიც ამა თუ იმ ოპერაციის განხორციელების შედეგად მიეყენება. რისკის ნეოკლასიკური თეორიის საფუძველში, რომლის შემქმნელად ა.მარშალი ითვლება, რისკის შესახებ, როგორც შესაძლო მოგების მერყეობის ამპლიტუდას შესახებ მტკიცებულებაა ჩადებული. ჩვენს სტატიაში შევეცადეთ გადმოგვეცაკომპანიებზეერთობლივად/სისტემურად მოქმედი რისკების თავისებურებების განსაზღვრა არსებული რელური პრაქტიკიდან გამომდინარე.

საკვანძო სიტყვები: ფინანსური რისკი, სისტემური რისკი, საოპერაციო რისკი, საპროცენტო რისკი, ბიზნეს-რისკი, საფონდო ისკი.

რაოდენობრივთან მიმართებაში განუსაზღვრელობა ითვალისწინებს შედეგის მოსალოდნელი მნიშვნელობიდან, როგორც

მეტისაკენ, ასევე ნაკლები მხარისაკენაც გადახრას. აღნიშნულმა თეორიამ თავისი შემდგომი განვითარება მოიპოვა და გამოიხატა თვალსაზრისის არსებობაში, რომლის თანახმად რისკი განისაზღვრება როგორც მიზნიდან გადახრის შესაძლებლობა, რომლის მიღწევის მიზნით იყო მიღებული გადაწყვეტილება. ამასთან „რისკის“ კატეგორიის არსებობის მთავარ მიზეზად განხორციელებადი ოპერაციის შედეგის განუსაზღვრელობას ასახელებენ, მოსალოდნელისაგან ან დაგეგმილი მნიშვნელობისაგან მისი გადახრის პოტენციალურ შესაძლებლობას, უფრო კონკრეტულად:

➤ რისკი - ეკონომიკური მოსაზრებით დანაკარგებს ვარაუდობს, რომელთა ალბათობა ინფორმაციების განუსაზღვრელობის, არასაკმარისობის არსებობასთან არის დაკავშირებული.

➤ რისკი - საქმიანობაა, რომელიც გარდაუვალი არჩევანის სიტუაციაში განუსაზღვრელობის გადალახვასთან არის დაკავშირებული, რომლის პროცესში მოსალოდნელი შედეგის, წარუმატებლობის ან მიზნიდან გადახრების მიღწევის ალბათობის რაოდენობრივად და ხარისხობრივად შეფასების შესაძლებლობა არსებობს.

➤ რისკი - შემოსავლის ან კაპიტალის დაკარგვის ფორმაში არაკეთილ სასურველი შედეგების წაროქმნის ალბათობაა. მისი საფინანსო-სამეურნეო საქმიანობის განხორციელების პირობების განუსაზღვრელობის სიტუაციაში.

ფინანსურ რისკ-მენეჯმენტში კომპანიის რისკის ქვეშ უპირატესად გაიგება ორგანიზაციის საქმიანობის განხორციელების მსვლელობაში მის მიერ კაპიტალის დაკარგვის, შემოსავლების ბოლომდე მიუღებლობისა ან დამატებითი ხარჯების წარმოქმნის ალბათობა.

მაგრამ რამდენადაც რაოდენობრივი მეთოდების მეშვეობით რისკების არა ყველა სახეობებისათვის არის შესაძლებელი ერთმნიშვნელოვნად რისკის ალბათობის განსაზღვრა, ხშირად ცნება „ალბათობის“ ნაცვლად ცნება „შესაძლებლობას“ იყენებენ.

რისკების იდენტიფიკაციისა და შეფასებისათვის აუცილებელია მათი კლასიფიკაცია იქნას განხორციელებული. არსებობს მრავალი სისტემა შემქმნელი ნიშანთვისება, რომელთა შესაბამისად შეიძლება მოცემული ამოცანა იქნას გადაწყვეტილი. არსებობს შემდეგი სახის რისკები:

- სისტემურები და არასისტემურები,
- სტატისტიკურები და დინამიურები,
- მართვადები და არამართვადები,
- ქვეყნიურები, რეგიონალურები, დარგობრივები, სპეციფიკურები და ა.შ.

ერთობლივი რისკის ტრადიციულად გამოყოფილ კომპონენტებს შორის საზღვრების განსაზღვრა ასევე პრობლემატიურია: ყოველთვის არ არის შესაძლებელი ერთმნიშვნელოვნად იქნას საზღვრები გავლენიანი საკრედიტო და საფონდო რისკებს შორის, ლიკვიდობის რისკსა და საპროცენტი რისკს შორის. ამიტომ ერთობლივი რისკის სტრუქტურირება ბიზნესის სახეობების მიხედვით ხორციელდება. ასე, მაგალითად, J.P. Morgan-ის ექსპერტები ერთობლივი რისკის მოდელირებას მთლიანად საკრედიტო ორგანიზაციების მასშტაბით ახორციელებენ შემდეგი კრიტერიუმების მიხედვით: 1) საბაზრო რისკი სავაჭრო პორტფელის; 2) საკრედიტო რისკი სესხებისა და წარმოებული ინსტრუმენტების; 3) საოპერაციო რისკი; 4) წილობრივი მონაწილეობის რისკი სხვა საწარმოების საწესდებო კაპიტალში; 5) შემოსავლის მერყეობის რისკი საინვესტიციო ბანკის ოპერაციებიდან. ჯ. ფრეიზერისა და ბ. სიმკინსის ნაშრომში თითოეული სახეობის რისკებისათვის

წარმოდგენილია ქვესახეები: საკრედიტო რისკი დაყოფილია: კონტრაგენტების რისკად (რისკი იმისა, რომ კონტრაგენტი ვალდებულებებს ვადაში და შეთანხმებული მოცულობით არ შეასრულებს), სუვერენულ რისკად (რისკი იმისა, რომ ქვეყანა ყველა ვალდებულებების მიხედვით პასუხის გაცემას ვერ შეძლებს), ფონდირების რისკად (რისკი იმისა, რომ კომპანია საკუთარი საქმიანობის მხარდაჭერისათვის ფონდირების საკმარისი წყაროს დროულად მოძიებას ვერ შეძლებს). საბაზრო რისკები თავისთავში მოიცავენ: სავალუტო რისკებს, საპროცენტო რისკებს, საფონდო რისკებს, მაკროეკონომიკურ რისკებს (კომპანიის ფულად ნაკადზე მაკროეკონომიკური მაჩვენებლების ცვლილებების ზემოქმედება), ლიკვიდობის რისკებს. უნდა აღინიშნოს, რომ მაკროეკონომიკური რისკი უფრო ფართეა საბაზროზე, რადგანაც მაკროეკონომიკურ ცვლილებებს შეუძლიათ ზემოქმედება მოახდინონ როგორც ბაზრებზე ფასების მოძრაობაზე, ასევე მსესხებლების კრედიტუნარიანობის ცვლილებებზეც, ხოლო ლიკვიდობის რისკი - კომბინირებულია.

ფ. ჯორიანას ნაშრომში გამოყოფილია რისკების შემდეგი სახეობები: საბაზროები, საინვესტიციოები, საკრედიტოები, საოპერაციოები. მ. ლორი და ლ. ბოროდოვსკი რისკების კლასიფიცირებას ახდენენ როგორც: საბაზროებს, საკრედიტოებს, საოპერაციოებს, ლიკვიდობის, საბუღალტროებს. ვ. სკლიარენკოს საკუთარ სასწავლო სახელმძღვანელოში გამოყოფილი აქვს რამდენიმე საკლასიფიკაციო ნიშანთვისებები, კერძოდ ფაქტორული ნიშან თვისების მიხედვით რისკები დაყოფილი აქვს: საბაზროებად (აქტივების ღირებულების ცვლილების შესაძლებლობა საპროცენტო განაკვეთების, ვალუტების კურსების, აქციების, ობლიგაციებისა და საქონელის ფასების მერყეობის შედეგად), საკრედიტოებად (აქტივების ღირებულების ცვლილების შესაძლებლობა კონტრაგენტების მიერ საკუთარი ვალდებულებების შესრულების

შეუძლებლობის შედეგად, კერძოდ, სესხის პროცენტებისა და ძირითადი თანხის გადახდასთან მიმართებაში), ლიკვიდობის დაკარგვისა და საოპერაციო რისკებად, საგარეო გარემოებების რისკებად (ფორს-მაჟორული გარემოებების, კანონმდებლობის ცვლილების, სახელმწიფო ორგანოების ქმედებების რისკები).

1.ფინანსური რისკები:	2.სტრატეგიული რისკები:	I. საგარეო ფაქტორები:	3.საოპერაციო რისკები:	4.საგანგებო სიტუაციები:
- საპროცენტო განაკვეთები; - ვალუტები; - კრედიტები.	- კონკურენცია; - დარგობრივი ცვლილებები; - მოთხოვნა; - შერწყმები და შთანთქმები.		- პერსონალის დაქირავება; - მიწოდებების მიზანი; - ნორმატიული მოთხოვნები; - რისკის კულტურა.	- ინფორმაციების გახსნა; - თანამშრომლები ; - პროდუქტები და მომსახურებები; - ბუნებრივი კატასტროფები; - გარემომცველი გარემო; - მომწოდებლები.
1.ფინანსური რისკები:	2.სტრატეგიული რისკები:	II. შიდა ფაქტორები	3.საოპერაციო რისკები:	4.საგანგებო სიტუაციები:

		:		
ლიკვიდობა და ფულადი ნაკადი.	შერწყმები და შთანთქმები;		პერსონალის დაქირავება;	ინფორმაციების გახსნა;
	კვლევები და ახალი დამუშავებები;		მიწოდებების მიზანი;	თანამშრომლები ;
	ინტელექტუალური კაპიალი.		ანგარიშგების კონტრილი;	პროდუქტები და მომსახურებები.
			ინფორმაციული სისტემები.	

ნახაზი 1. რისკების კლასიფიკაცია RMS სტანდარტში¹⁴

რისკების კლასიფიცირებისადმი ყველაზე თანმიმდევრული მიდგომა რისკების მართვასთან მიმართებაში სტანდარტში (Risk Management Standard) არის წარმოდგენილი, რომელიც - რისკ მენეჯმენტის ინსტიტუტის (IRM), რისკ მენეჯმენტისა და დაზღვევის ასოციაციის (AIRMIC) მერ რისკ მენეჯმენტის ევროპული ასოციაციის ფედერაციასთან (FERMA) ერთობლივად არის შემუშავებული (იხ. ნახაზი 1). თუმცა აქ მოცემული კლასიფიკაცია მთლიანად სრულყოფილი არ არის,

მნიშვნელოვანია, რომ მასში ერთგვაროვანი რისკების ძირითადი ბლოკებია გამოყოფილი, ხოლო რისკის თითოეული სახეობისათვის საგარეო და შიდა დრაივერების (პრაქტიკაში მათ ხშირად რისკის ფაქტორებს უწოდებენ) განსაზღვრაა შეთავაზებული.

¹⁴ Management Standard, [http:// www.ferma.eu](http://www.ferma.eu)

წარმოდგენილ რისკების კლასიფიკაციებში მისი ავტორები შესაძლებლობოს მიხედვით რისკების მთლიანი სპექტრის გამოყოფას ცდილობენ, რომლებიც საბანკო საქმიანობაზე ზემოქმედებენ. ჩვენ მიზნად დავისახეთ იმ ნაკლოვანებების გამოყოფა, რომლებიც რისკების მრავალი კლასიფიკაციებისათვის არის დამახასიათებელი:

- არ ასეობს ერთიანი მოსაზრება ერთობლივი ფინანსური რისკის შემადგენელბის განსაზღვრასთან მიმართებაში;

- ხშირად ცუდადაა დაყოფილი ერთობლივი რისკის კომპონენტები (ქვეყნიური რისკი გამოყოფილია საკრედიტოსაგან; მიკროეკონომიკური რისკი ზოგიერთ კლასიფიკაციებში მიკუთვნებულია საბაზრო რისკისადმი, თუმცა იგი როგორც საბაზროსთან, ასევე საკრედიტო რისკთანაც არის გადაჯაჭვური);

- არ არსებობს ერთგვაროვანი და გასაგები რისკის კომპონენტების აღრიცხვის მეთოდოლოგია ბანკის კაპიტალის შეფასების მოდელებში: თუ საკერძოტისათვის, საბაზროსათვის, საოპერაციოსათვის მიდგომები ასე თუ ისე აღწერილია (თითოეულისათვის ცალ-ცალკედ), სხვა რისკებისათვის კი შეფასების მეთოდოლოგიები საერთოდ არ არის წარმოდგენილი, და აღინიშნება მხოლოდ, რომ ბანკის კაპიტალით უნდა იქნან გადაფარულები.

მიგვაჩნია, რომ რისკ-მენეჯმენტის მიზნებისათვის კლასიფიცირებისას ყველაზე უფრო მიზანშეწონილია რისკების ისეთი ჯგუფები იქნას გამოყოფილი, რომლებიც:

- არ გადაკვეთენ ერთმანეთს (მაგალითად, საინვესტიციო და საკრედიტო რისკები გადაიკვეთებიან);

- ჯამურად უნდა იქნას წარმოდგენილი ბანკის ერთობლივი რისკი (მაგალითად, თითქმის არც ერთ კლასიფიკაციასი ბიზნეს-რისკი არ არსებობს, თუმცა გაყიდვების მოცულობების ცვლილებას მიყვავართ მოგების ცვლილებისაკენ, ანუ რისკის წარმოშობისაკენ);

- უნდა იზომებოდეს ერთსახოვნობის საფუძველზე (მაგალითად, როგორც მოგების აბსოლუტური ან შფარდებითი ცვლილებები, ან როგორც ბანკის ღირებულების ნაზარდის აბსოლუტური ან შეფარდებითი)ცვლილებები;

- უნდა იზომებოდეს სინქრონულად (ანუ დროის ერთი და იგივე მომენტებში);

- და რომელთა მართვისათვის მსგავსი პროცედურები და მათოდები იქნება გამოყენებული.

ავტორის მოსაზრებით, საკრედიტო სისტემაში ერთობლივი ფინანსური რისკის გაზომვასთან მიმართებაში **რისკების უნიფიცირებული საზომების** დამკვიდრებაა საჭირო და ამიტომ შეთავაზებულია, რომ რისკების კლასიფიკაცია ზემოთ აღნიშნულ პრინციპებზე დაფუძნების საფუძველზე იქნას ჩამოყალიბებული.

უპირველეს ყოვლისა, მიზანშეწონილია გამოყოფილი იქნას რისკების ორი ძირითადი ჯგუფი:

- **რეგულირებადები**, ანუ ის რისკები, რომლებზეც ბანკს, რისკების მართვის სხვადასხვა ინსტრუმენტების გამოყენებით, შეუძლია ჯერ კიდევ მათ რეალიზებამდე მოახდინოს ზემოქმედება (მაგალითად, საკრედიტო რისკის მინიმიზაციისათვის რეიტინგული მეთოდისკების გამოყენება);

- **არარეგულირებადები**, ანუ ის რისკები, რომლებზეც ბანკს დაკვირვება, პროგნოზირება შეუძლია, მაგრამ მათი წარმოქმნის ალბათობაზე ზემოქმედების გამხორციელება არ შეუძლია. ასეთ

რისკებს შეიძლება მივაკუთვნოთ - საბანკო სისტემის რეგულირებასთან მიმართებაში კანონმდებლობის ცვლილების რისკი.

ბანკის რეგულირებადი რისკები, თავის მხრივ, მათი რაოდენობრივად გაზომვის შესაძლებლობის მიხედვით, შეიძლება პირობითად დაიყოს - **ფინანსურებად და არაფინანსურ რისკებად**.

ფინანსურ რისკებს - მოცემული კონცეფციის თანახმად მიეკუთვნებიან რისკები, რომლებიც **ალბათობურ რაოდენობრივ შეფასებას ექვემდებარებიან**. აღნიშნული ნიშნავს, რომ მათ მიმართებაში შეიძლება, გარკვეული ნულოვანი ალბათობით წარმოქმნადი რისკ-გარემოების რეალიზაციის შედეგად, **მოგების შემცირების სიდიდის შესახებ** პროფესიონალური მსჯელობები იქნას განხორციელებული და **შეფასების ალბათობითი მოდელები იქნას ჩამოყალიბებული**. ფინანსური რისკის ქვეშ ფორმირდება რეზერვები და რეზერვდება კაპიტალი. **სწორედ რისკების აღნიშნულ კლასს ეძღვნება წინამდებარე სადისერტაციო კვლევა**.

არაფინანსურ რისკებს - შეიძლება მივაკუთვნოთ ისინი, რომელთა შესაფასებლად რაოდენობრივი მოდელის ჩამოყალიბება ძნელია, მაგრამ რომელთა ფინანსური შედეგები შეიძლება მომავალში იქნას გამივლენილი. ნათელია, რომ მოცემული რისკების იგნორირება არ შეიძლება, რადგანაც მათმა მოულოდნელმა გამოვლენამ, რიგორც გვიჩვენებს პრაქტიკა, შეიძლება საკრედიტო ორგანიზაციისათვის საკმაოდ მნიშვნელოვანი და გარკვეულ შემთხვევებში კატასტროფულიც კი აღმოჩნდეს, ანუ მოცემული რისკები მომავალში გარდაიქმნებიან ფინანსურებში. ამიტომ მათი მართვა რეგულარულ საფუძველზე უნდა ხორციელდებოდეს. ამასთან მოცემული რისკების დიაგნოსტიკის მეთოდები დაფუძნებული უნდა იყოს არა იმდენად ისტორიულ მონაცემებზე, რანდენიც ექსპერტების მსჯელობებზე, რადგანაც, ფინანსური

რისკების შეფასების რაოდენობრივ მოდელებში გამოყენებადი დონეების საზღვრებს გარეთ, მოცემული რისკების ისტორიული გამოვლინები ჯერ ან არ შეიმჩნეოდა ან მეტად იშვიათად შეიმჩნეოდა,

ამრიგად, ცნება „ერთიანი რისკი“ მნიშვნელოვნად ფართოა ცნება „ერთიან ფინანსურ რისკზე“. მოცემულ ნაშრომში ჩვენ გთავაზობთ - **ერთიანი ფინანსური რისკის შეფასების მათემატიკური მოდელის ჩამოყალიბებაზე** კონცენტრირების განხორციელებას. ერთობლივი რისკის (ფინანსურებისა და არაფინანსურების) შეფასების მოდელირება კი მთლიანობაში განსხვავებულ მიდგომებს მოითხოვს.

იმისათვის რომ ერთობლივი ფინანსური რისკის შეფასების მოდელი იქნას ჩამოყალიბებული საჭიროა მისი კომპონენტები იქნას გამიჯნული. ტრადიციულად ბანკის ერთობლივ ფინანსურ რისკს განსაზღვრავენ როგორც: ა) შემთხვევით სიდიდეს, რომელიც მოსალოდნელი მოგების მისი ფაქტიური მნიშვნელობიდან შეფარდებითი გადახრის მახასიათებელია ან როგორც ბ) ბანკის აქტივების რენტაბელობის შეფარდებით ცვლილებას. უნდა აღინიშნოს, რომ მეორე განმარტება თავისი არსით პირველის ექვივალენტურია. მხოლოდ პირველ შემთხვევაში განიხილება - რისკის აბსოლუტური სიდიდე, ხოლო მეორეში კი - შეფარდებითი, რომელიც ბანკის აქტივების ერთეულზე მოდის.

ავტორის მიერ, ერთობლივი ფინანსური რისკის ფაქტორებსა და ბანკის მოგების ელემენტებს შორის ურთიერთკავშირის საფუძველზე გამოყოფილი, კომერციული ბანკის ფინანსური რისკების შემდეგი კლასიფიკაციაა შეთავაზებული:

- საკრედიტო რისკი;

➤ საბაზრო რისკი (საფონდო, სავალუტო, საპროცენტო რისკები);

➤ ფასობრივი რისკი;

➤ საოპერაციო რისკი;

➤ ბიზნეს-რისკი.

ორგანიზაციის სამომავლო ფულადი ნაკადებისათვის, რომლებიც მომქმედი ბიზნესის გაფართოებასთან არის დაკავშირებული, რისკი შეიძლება ბანკის ფაქტიური სუფთა საოპერაციო შემოსავლის მისი გეგმიური მნიშვნელობიდან გადახრასთან იქნას დაკავშირებული. აღნიშნული რისკები

შეიძლება სტრატეგიულებად ან ბიზნეს-რისკებად იქნას დასახელებული, რადგანაც ისინი საბანკო პროდუქტების გაყიდვების მოცულობების დაგეგმილი დონისაგან გადახრებთან არიან დაკავშირებულები.

გავანალიზეთ რა რისკებთან მიმართებაში გამოყენებადი კლასიფიკაციები, გთავაზობთ ერთიანი ფინანსური რისკის შემდეგი სახის განმარტების ჩამოყალიბებას: ერთიანი ფინანსური რისკის ქვეშ გაიგება მისი მოგების მოცულობის დასაწყისში დაგეგმილი სიდიდისაგან შეფარდებითი გადახრა რისკის სხვადასხვა ფაქტორების ზემოქმედების შედეგად, როგორებიცაა: კონტრაგენტების მიერ საკუთარი ვალდებულებების დარღვევა (საკრედიტო რისკი), საბაზრო გადაფასება ყველა სახეობის ღია პოზიციების (საფონდო რისკი, სავალუტო რისკი), სუფთა პროცენტული შემოსავლების შემცირება (საპროცენტო რისკი), სუფთა საკომისიოებისა და სხვა შემოსავლების შემცირება (ფასობრივი რისკი საბანკო ტარიფების), ბიზნეს-პროცესების თვითღირებულების ზრდა (საოპერაციო რისკი), მარკეტინგული სტრატეგიის არასწორად შერჩევის შედეგად საოპერაციო მოგების მოცულობის შემცირება (ბიზნეს-რისკი).

დასკვნა. ერთობლივი ფინანსური რისკის შეფასებისათვის საჭიროა აგებული იქნას მოდელები, რომლებიც: საკრედიტო

ორგანიზაციის საქმიანობაზე ზემომქმედი რისკის ფაქტორებს ადექვატურად აღწერდნენ; სხვადასხვა სახეობების რისკის შეფასებებს ერთიან შეფასებაში აგრეგირებას განახორციელებენ; ძირითადი რისკების გადაფარვისათვის კაპიტალის საჭირო სიდიდეს გაზომავდნენ; მმართველობითი გადაწყვეტილების მიღებისას დადგენილი შეფასებების გამოყენების შესაძლებლობებს მოგვცემდა.

К современному понятию системных рисков (одновременно действующих)

Р е з ю м е: Риски связаны с неопределенностью результатов будущей экономической деятельности, на которые могут оказать воздействие различные обстоятельства, начиная со стихийных бедствий, влияния различных внешних экономических ситуаций, воздействующих на процентную ставку, валютные курсы, рыночную стоимость активов и форс-мажорных обстоятельств и кончая внутренними обстоятельством, какими являются недобросовестность и неправильные действия менеджмента и персонала организации, неполадки в информационной и технологической системе и т.д.

В классической теории (Дж.Милли, Н.У.Сениор) риск отождествляют с математическим ожиданием потерь, которые могут осуществиться в результате реализации запланированного действия. Или же риск является определенным ущербом, который наносится в результате осуществления той или иной операции. В основе неоклассической теории риска, создателем которой считается А.Маршал, о риске, как об амплитуде колебания возможной прибыли заложено доказательство. Исходя из существующей реальной практики, в нашей статье мы постарались определить особенности рисков, совместно/системно воздействующих на компании.

Ключевые слова: финансовый риск, системный риск, операционный риск, процентный риск, бизнес-риск, фондовый риск.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Managing change with OTC derivatives reforms [Electronic resource] // EY. – Mode of access: <http://www.ey.com>
2. Start the Countdown – Implementation of Swaps Clearing in the US [Electronic resource] // BlackRock. – Mode of access: <http://www.blackrock.com>
3. Miller R. S., Ruane K. A. The Dodd-Frank Wall Street reform and consumer protection act: Title VII, Derivatives [Electronic resource] // Federation of American Scientists. – 2012. – Mode of access: <http://www.fas.org>
4. Derivatives EMIR [Electronic resource] // European Commission. – Mode of access: <http://ec.europa.eu>
5. European Market Infrastructure Regulation (EMIR) [Electronic resource] // Financial Services Authority. – Mode of access: <http://www.fsa.gov.uk>
6. Regulation (EU) № 648/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on OTC derivatives, central counterparties and trade repositories [Electronic resource] // EUR-Lex – Europa. – 2012. – Mode of access: <http://eur-lex.europa.eu>
7. MiFID II – market overhaul looms [Electronic resource] // PwC. – Mode of access: <http://www.pwc.com>
8. CFTC and EU OTC derivatives regulation. An outcomes-based comparison [Electronic resource] // Deloitte US. – Mode of access: <http://www.deloitte.com>